

Name: _____

Class: _____



ion: _____

Date: __/__/__

Marks: __/100

કર્તારિ-કર્મણિ પ્રયોગ

Active-Passive Voice • Std 5 Grammar

GSEB ધોરણ ૫ • Sentence Layer • કર્તારિ VS કર્મ

Hard level

35 min

8 Exercises

Std 5

100 marks

નિયમ (The Rule)

કર્તારિ-કર્મણિ પ્રયોગ

કર્તારિ પ્રયોગ (Active) માં કર્તારિ મુખ્ય હોય - "રામે પુસ્તક વાંચ્યું." કર્મણિ પ્રયોગ (Passive) માં કર્મ મુખ્ય હોય - "પુસ્તક રામ વડે વાંચ્યું." પરિવર્તન માટે: કર્મ ને કર્તારિ ની જગ્યાએ + કર્તારિ ને "વડે/થી" + ક્રિયાપદ બદલવું.

મુખ્ય મુદ્દો (Key Concept)

કર્તારિ VS કર્મ

ઉદાહરણો (Examples) - 5 Cases

1 રામે પુસ્તક વાંચ્યું. (કર્તારિ)

→ પુસ્તક રામ વડે વાંચ્યું. (કર્મણિ)

2 મીરા ગીત ગાય છે. (કર્તારિ)

→ ગીત મીરા વડે ગવાય છે. (કર્મણિ)

3 તેણે પત્ર લખ્યો. (કર્તારિ)

→ પત્ર તેના વડે લખાયો. (કર્મણિ)

4 બાળકો રમત રમે છે. (કર્તારિ)

→ રમત બાળકો વડે રમાય છે. (કર્મણિ)

5 અમે ખોરાક ખાધો. (કર્તારિ)

→ ખોરાક અમારા વડે ખવાયો. (કર્મણિ)

Pattern Recognition

આ ઉદાહરણો માં કર્તારિ VS કર્મ નો pattern જુઓ. દરેક case માં શું common છે? Practice કરી ને identify કરવાનું શીખો.

યાદ રાખવા જેવું (Remember)

આ વ્યાકરણ ના નિયમ ને રોજ 3 વખત વાંચો. ઉદાહરણો સાથે જોડી રાખો. દરરોજ ની writing માં apply કરો.

1 ઓળખો (Identify) 5 marks • 4 min

નીચે દિ ગયેલા શબ્દો નો પ્રકાર/category ઓળખો:

1. તેણે કાગળ લખ્યો.

2. કાગળ તેના વડે લખાયો.

3. ગાય ઘાસ ખાય છે.

4. ઘાસ ગાય વડે ખવાય છે.

5. તે ગીત ગાય છે.

2 પ્રકાર બતાવો (Classify) 5 marks • 4 min

આ શબ્દો કયા પ્રકાર ના છે?

1. રામે ફળ ખાધું. → કર્મણિ

2. મીરા ગીત ગાય છે. → કર્મણિ

3. કાગળ રામ વડે લખાયો. → કર્તારિ

4. પુસ્તક છોકરાથી વાંચાય છે. → કર્તારિ

5. તેણે કામ કર્યું. → કર્મણિ

3 ખાલી જગ્યા (Fill Blanks) 5 marks • 4 min

યોગ્ય શબ્દ થી ખાલી જગ્યા પૂરો:

1. _____ (પુસ્તક રામ વડે વાંચ્યું. (કર્મણિ))

2. _____ (ગીત મીરા વડે ગવાય છે. (કર્મણિ))

3. _____ (પત્ર તેના વડે લખાયો. (કર્મણિ))

4. _____ (રમત બાળકો વડે રમાય છે. (કર્મણિ))

5. _____ (ખોરાક અમારા વડે ખવાયો. (કર્મણિ))

4 પ્રયોગ કરો (Apply) 5 marks • 5 min

નીચે દિ ગયેલા concept (કર્તા VS કર્મ) નો ઉપયોગ કરી ને 3 વાક્ય બનાવો:

5 MCQ - Multiple Choice 5 marks • 4 min

Q1. "રામે પુસ્તક વાંચ્યું." કયો પ્રયોગ?

- (a) કર્તરિ (b) કર્મણિ
(c) મિશ્ર (d) કોઈ નહીં

Q2. "ગીત મારાથી ગવાય છે." કયો પ્રયોગ?

- (a) કર્તરિ (b) કર્મણિ
(c) મિશ્ર (d) કોઈ નહીં

Q3. કર્મણિ માં મુખ્ય શું?

- (a) કર્તા (b) કર્મ
(c) ક્રિયા (d) સમય

Q4. કર્તરિ ને કર્મણિ બનાવવા?

- (a) કર્મ → કર્તા (b) કર્તા → કર્મ
(c) ક્રિયા બદલવી (d) બંને 1+3

Q5. "વડે/થી" કયા પ્રયોગ માં?

- (a) કર્તરિ (b) કર્મણિ
(c) બંને (d) કોઈ નહીં

6 જોડી (Match) 5 marks • 3 min

Gujarati Word

1. રામે વાંચ્યું

2. પુસ્તક વાંચાયું

3. તેણે કર્યું

4. કામ કરાયું

5. અમે ખાધું

Type/Category

A. કર્તરિ

B. કર્મણિ

C. કર્તરિ

D. કર્મણિ

E. કર્તરિ

7 સાચું/ખોટું (True/False) 5 marks • 3 min

1. "રામે પુસ્તક વાંચ્યું. (કર્તરિ)" - પુસ્તક રામ વડે વાંચ્યું. (કર્મણિ)

 T F

2. "મીરા ગીત ગાય છે. (કર્તરિ)" - ગીત મીરા વડે ગવાય છે. (કર્મણિ)

 T F

3. "તેણે પત્ર લખ્યો. (કર્તરિ)" - પત્ર તેના વડે લખાયો. (કર્મણિ)

 T F

4. "બાળકો રમત રમે છે. (કર્તરિ)" - રમત બાળકો વડે રમાય છે. (કર્મણિ)

 T F

5. "અમે ખોરાક ખાધો. (કર્તરિ)" - ખોરાક અમારા વડે ખવાયો. (કર્મણિ)

 T F**8 પ્રયોગ (Application)** 5 marks • 5 min

આ topic (કર્તરિ-કર્મણિ પ્રયોગ) નો ઉપયોગ કરી ને એક ફકરો લખો:

શું તમે જાણો છો? (Did You Know?)

- ! આ વ્યાકરણ નો concept (કર્તા VS કર્મ) સંસ્કૃત આધારિત છે.
- ! આ rule દરરોજ ની વાતચીત માં વપરાય - સહજ ભાષા!
- ! આ topic Std 6+ માં વધારે વિગતે આવશે.

સામાન્ય ભૂલો (Common Mistakes)

- | | |
|---------------------------|---------------------------|
| ✗ "વડે" ભૂલવું કર્મણિ માં | ✓ કર્મણિ માં "વડે" જરૂરી |
| ✗ ક્રિયા બદલવી ભૂલવી | ✓ "વાંચ્યું" → "વાંચાયું" |
| ✗ કર્મ-કર્તા સ્થાન ભૂલવા | ✓ કર્મ વાક્ય ની શરૂઆત માં |

Cross-Curricular Connections

- > **English:** Active vs Passive voice
- > **Writing:** નિબંધ માં બંને ઉપયોગ
- > **Reports:** અહેવાલ માં કર્મણિ સામાન્ય

Bonus Challenge (+5 marks)

આ વ્યાકરણ નો ઉપયોગ કરી ને એક નાની વાર્તા લખો (૫-૭ વાક્ય). દરેક વાક્ય માં આ rule વાપરો.

ચર્ચા પ્રશ્નો (Discussion Questions)

- Q1.** કયા પ્રયોગ માં વાંચન સહજ? કેમ?
- Q2.** આ વ્યાકરણ રોજિંદા જીવનમાં ક્યાં વપરાય?
- Q3.** આ rule તમે કયા ઉદાહરણ માં વાપર્યું?

Project Ideas (Extended Learning)

- P1:** આ topic વિશે ૧ chart બનાવો - rule + examples
- P2:** આ વ્યાકરણ ના ૧૦ examples એક notebook માં લખો
- P3:** આ rule વાપરી ને એક નિબંધ લખો

Reading Recommendations

NCERT Std 5 Gujarati Grammar textbook

"કર્તારિ-કર્મણિ પ્રયોગ" પર online videos જુઓ

balgujarati.com/std5/grammar/

Self-Evaluation Rubric

Criteria	Excellent (4)	Good (3)	Avg (2)	Need Practice (1)
Rule Understanding	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Identifying Examples	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Application Skills	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Writing Practice	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

✓ ANSWER KEY - All 8 Exercises

Exercise 1 - Identify (5 marks):

1. તેણે કાગળ લખ્યો. → કર્તરિ
2. કાગળ તેના વડે લખાયો. → કર્મણિ
3. ગાય ઘાસ ખાય છે. → કર્તરિ
4. ઘાસ ગાય વડે ખવાય છે. → કર્મણિ
5. તે ગીત ગાય છે. → કર્તરિ

Exercise 2 - Classify (5 marks):

1. રામે ફળ ખાધું. → કર્મણિ → ફળ રામ વડે ખવાયું
2. મીરા ગીત ગાય છે. → કર્મણિ → ગીત મીરા વડે ગવાય છે
3. કાગળ રામ વડે લખાયો. → કર્તરિ → રામે કાગળ લખ્યો
4. પુસ્તક છોકરાથી વાંચાય છે. → કર્તરિ → છોકરો પુસ્તક વાંચે છે
5. તેણે કામ કર્યું. → કર્મણિ → કામ તેના વડે કરાયું

Exercise 3 - Fill (5 marks):

1. રામે પુસ્તક વાંચ્યું. (કર્તરિ)
2. મીરા ગીત ગાય છે. (કર્તરિ)
3. તેણે પત્ર લખ્યો. (કર્તરિ)
4. બાળકો રમત રમે છે. (કર્તરિ)
5. અમે ખોરાક ખાધો. (કર્તરિ)

Exercise 4 - Apply (5 marks):

(Personal - apply rule correctly)

Exercise 5 - MCQ (5 marks):

1. Q1 → (a) કર્તરિ
2. Q2 → (b) કર્મણિ
3. Q3 → (b) કર્મ
4. Q4 → (d) બંને 1+3
5. Q5 → (b) કર્મણિ

Exercise 6 - Match (5 marks):

1. 1 → E (કર્તરિ)
2. 2 → D (કર્મણિ)
3. 3 → C (કર્તરિ)
4. 4 → B (કર્મણિ)
5. 5 → A (કર્તરિ)

Exercise 7 - T/F (5 marks):

1. True
2. True
3. True
4. True
5. True

Exercise 8 - Application (5 marks):

(Personal - paragraph applying rule)

Total: 40 marks + Bonus 5 = 45 (Self-Eval: 16 separate)

MEMORY TRICKS (યુક્તિ)

- નિયમ ૩ વખત મોટેથી વાંચો - અવાજ થી યાદ રહે
- દરેક ઉદાહરણ ને નોટબુક માં લખો - હાથ થી યાદ રહે
- Pattern સમજો - ભૂલ ઓછી થાય
- દરરોજ ૫ નવા examples બનાવો - practice વધે

PRO TIPS (પેરન્ટ્સ + ટીચર્સ માટે)

- બાળક ને rule ની practice કરાવો - daily ૧૦ મિનિટ
- આ topic (કર્તા VS કર્મ) રોજિંદા વાક્યો માં દર્શાવો
- ભૂલો ધીરજ થી સુધારો - ગુસ્સો ન કરો
- Examples બાળક ની ઉંમર પ્રમાણે વધારતા જાઓ

CERTIFICATE OF COMPLETION**સફળતા પ્રમાણપત્ર**

This is to certify that

(Student Name)

has successfully completed

કર્તરિ-કર્મણિ પ્રયોગ (Active-Passive Voice)

Std 5 Grammar - Sentence Layer • GSEB Aligned

Parent / Guardian

Teacher / Date